

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Götheborgske

Spionen.

 Lördagen, den 27 September, 1766.

Til p. Joseph de

Min Pater! J war nog äregirig at besälla mig gifwa eder en beskrifning om detta landets inbyggare. Wi härstamme bägge af de gamla Göthiska familier, som satt sig neder i Spanien, och jag känner ej mindre, än j, en så ädel blod flyta i mina ådror. Min mor har från barndomen lärt mig känna mine förfäder, och talat stort om deras tapperhet, fast en hotande fattigdom twång mig at gå i en orden, där jag ej får, på et lysande sätt, fortplanta min släkt, och' hela min stora Göthiska Character är nedfallen til at wara en Spion, som spelar på lira för mit underhåll.

När jag först kom hit, trodde jag, at detta folket woro wanbördingar; jag märkte hos dem en dödelig fruktan för at bli soldater, och man berättade mig, at almogen räknade det för ögnestenen af sin frihet, at de blifwet befriade från at twingas til krigstjenst. En yngling hade, under det han war drucken, låtit wärswa sig til sol-

dat, hans mor dödde få dagar därefter af sorg, och han tjente icke månaden ut innan han rymde.

Jag kunde icke finna mig därwid, at en så martialiskt blod, på mindre än et halft hundratal, blifwet så utspädd. Jag frågade en gammal man där om, och fick til underrättelse, at de Swenske ej äro så mycket Philosopher, at de med någe gifwa sig i et stånd, där de äro dömda til stryk dageligen, ej heller så store hushållare, at de gifwa sig ganska willigt i tjensten wid de indelte Regimenterna. Men, sade han, detta är ingen ting: jag blef tagen til Soldat i Konung Carl XII tid. Jag wille förtwisla, och de första weckorna tyktes mig wara odrägeliga; men sedan jag kom ut, och blifwet wan wid smållar och krut-rök, war all swårighet öfwer: at se min Kong, war nog at hårda mit sinne i de största faror. Jag ångrar det intet; jag avancerade til Lieutenant; min wälsignade Kong blef död; jag reducerades, och kom at gifwa mig med min barmhertiga gumma på denna gården, som sedan födt oss rundeligen, då jag lagt bort wårjan, och grepet til plogen.

Jag har sett et eller annat Regimentsmöte, och blifwet warse det rasaste manskap: några få bland Officerarna hafwa waret unge til åren, och små til werten, men manskapet gemenligen af stora och stywa karlar; deras wighet tyckes ej wara stor, men deras styrka har waret så mycket större; och då de wisat prof af ståndaktighet, och ej grepet til flykten, då alt waret förlorat, ser man tydeligen at de äro en ägta afföda af den gamla Göthiska stammen.

Jag

Jag lemna andra at döma, om det är wäl eller illa, at de nu hafwa en sådan affky för krigs-wäsendet. Då de i gamla dagar gingo ut, och utgjorde de Gråtiska Kejsares lifgarde, woro de ofta elake at widfås; men då de nu gå ut, och utgöra en stor del af Hollands och Ungelands matroser, äre de så spake som lam, och den som blifwet så lyckelig, at han wunnet borgarerätt i Köpenhamn, har wunnet hward någre tusende gå utur landet för at söka.

För min del håller jag före, at det är bättre, då de gå ut i små sälstaper af 6 eller 8 personer, än at de skulle komma några tusende starka på en gång; och då de nu älska främmande länder, och föragta sit Fosterland, torde de få begärelse til krig med detsamma, och ännu en gång wilja bli inwånare i den södre delen af Europa.

De äro merendels af stark och hög wårt, i synnerhet almogens barn, fast i Städerna finnas många af swag och klen krops-bygnad, hwartil ordsaken lär hos förälldrarne, som både sjelfwe lefwat i oordentelighet och fräselighet, och wänja barnen til samma lefnads-sätt, at de ej så Swenska magar; så är ock skulden ofta hos ammorna, hwilka, fastän de med god styrka komma in från landet, dock blifwa twungna til et ömkeligt lefnads-sätt, då de fångslas i en kamare, bakom en fång-skärm, där de matas med kless, och så til öfwerflöd förderfwa sig och sin mjölk med medicamenter.

Det lärer wara mindre nödigt at berättat, det

landets inbyggare delas i twänne kön, lifasom i Frankrike; nämligen, i mankön och qwinkön; men tro mig, at skilnaden är här mindre. Jag reste igenom en liten skog, i förleden winter, och då jag såg 6 människor, som sålde tran, gick jag närmare, jag tog dem alla för karlar, men kunde ej nog förundra mig öfwer, at syra hade fjortlar; desse woro werkeligen så många rått wakra pigor, som sålde sin gran, och lassade sina last, åfwen; så snält, som karlarne. Det led mot qwällen; jag fölgde dem hem. Pigorna tröskade åfwen som drångarne, och jag har sedan ofta sett könet handtera både plog och lie, med samma styrka, som karlar.

Jag sade, at de woro wakra. Jag kom en lördag i detta försäp, och beslöt blifwa qwar öfwer Söndagen. Jag förnöjde ungdomen i byen med min lira. Kölden war ganska stark, och icke des mindre woro alla qwinsfolken tunt klädda; de hade sina liststycken, och gingo med blotta armar, som endast beträctes med lintyget. Deras dans war nog hårdleken, och de pröfwade armstyrka med drångarne, under det de dansade: de fruktade ej at gå ut i kölden, fast de woro warma, och swettades starkt af sin rörelse, och då jag warnade dem för påfölgden af en så hastig förändring, logo de hjerteligen däråt, och mente det wore en skam, at wara så fålna för köld. I hela flocken såg jag ej mer än två magra pigor; alle woro de eljest af en fyllig kropp, hwit- och finare hy, än man skulle tro; merendels ha-

de

de de wakra blå ögon, wänliga miner, allenast rodnan i deras ansigten war något stark, och jag mer manlig ut, än jag sedt annorstädes, hwilket likwäl öfke, i mit tycke, deras behageligheter. Qwinnan i huset war något öfwer 40 år, hon war hafwande, men stötte sina hushuslor med hurtighet; om natten födde hon en stor gosse, och jag förundrade mig om morgonen, då jag kom in i stugan, at jag icke hört något ringaste till, fast jag legat i nästa kammare. Barnsängs-hustrun gick estermiddagen omkring i huset, at se efter sina angelägenheter, och jag håpnade öfwer at höra, det hon ej legat öfwer 2 til 3 dagar til sängs, då hon förr födt sina barn.

Döm hwad detta är för et hårdt folk: och då jag lägger härtil, at de äro mycket fruktsamma, så at de merendels ansej sin fruktbarhet för en olycka, så besinna huru talrik denna Nation skulle blifwa inom kort tid; så framt icke så många ting, til all lycka, woro, som hindrade deras förökelse.

Jag bekänner, at jag är får i detta folket, de äro tjenstgagige, wänlige och, oagrade sina swaga wilkor, kostfrie; kunde de wänjas til et bättre lefnads-sätt med sin matlagning, wore de ännu lyckeligare.

Hela deras föda är bröd, mjölk, ost, smör, kött och fläsk, samt kål, ärter och böner. Deras kött och fläsk torkas och kokas, sällan äta de fiskt, utom sillen, och då måste hon wara torr: knapt sige Holland eller Ungeland så mycket sjöfolk härifrån,

om ej de plågade dem så mycket med Stockfist, den de Swenske anse som Jule-mat.

Jag tror jag wet något, som skulle mycket bidra till at gifwa detta folket kärlek för sit land; för en så god wän wil jag ej dölja det, och jag hoppas det blir ej bekant i Sverige. Mit förslag är detta. Om almogen kunde underriskas at brygga en god dricka, och baka et godt bröd, wore mycket wunnet. Kunde de widare wänjas at plantera goda jordfrukter, och nytja i sin matredning, samt lägga sig til träslag, hwilkas frukt tjenar til mat, samt bleswo tillårde at nytja sina kalmar och sjåderfå, på det sätt som annorstådes sker; skulle de werfeligen med långt mindre kostnad kunna lefwa läckert, och knapt åstunda bätre dagar. Tänk om de hade cider, med hwad där-af kan beredas, såsom god åttika och brånwin; hwad smakliga måltider, och läkra gästebud skulle de kunna tillaga af det de nu förakta.

Jag påminner mig här en löjelig historia: En dag om wårtiden hade jag waret ute och metat mig en rätt aborrar. Jag bar dem til mitt qwarter, och lagade dem med en god watten-sauce; jag åt med god appetit, och bød min wård göra mig sålskap, han tackade och smakade på min rätt, men den behagade honom intet. Jag gick ut efter middagen, och hämtade hem et förråd af söna grenouiller; då jag kom hem, och började laga dem til, såg jag, at alla wisade en sträckelig affky. Jag lagade mig et läckert fricasse, bød åter min wård til gäst, men han gick ut. Då jag

jag började äta, började pigan, som såg på mig, at jammerligen kråkas. Jag war i fara för at blifwa utdrefwen samma aften, och då det berättades i byen, at jag åt groder, ansågs jag för en omänniskja, och fant rådeligit, at fortsätta min resa.

Det aldralösligaste härwid war, at en gammal gumma, som nästa Söndag fick höra talas om en man, som åtet groder, underrättade almqoen, at jag wore en stork, som under det jag warete ute i det landet, där storkarne äro människjor, bortmistat min sjäderhamn, och således ej kunde åter blifwa stork, men hade utan twiswel faret ester min maka, och hade ännu den arten qwar, at willa äta grodor.

Jag skal widare ha äran berätta mina anmärkingar.

Alfonso.

Widare summariskt extract af Stockholms inkommande Stora Sjö-Tulls Journal, öfwer de från utrikes orter til Stockholm inkomne, så wäl tillåtna som förbudna, waror; uttagna i alfabeticisk ordning, til wärde, wigt och stycketal, för år 1765. (Se N:o 38.)

683 Buntar Viol-strängar. Fin Stålstråd för
894 R:d. 488 Skålp. Succade. 12 dito Swampar.

par. 6 Snören dito. 394006 Skålp. Swiskon.
 Swineborst för 720 Riksd. $4\frac{3}{4}$ tunnor Sylta.
 5000 stycken Syltar. 200 dito Sägqvarnsblad.
 93 alnar siden Sattin. 4450 Skålpund Saltsten.
 $6\frac{3}{4}$ dusin Under-skjortor. Stenfåril för 125 R:d.
 58 par Mans Skor. 15 dito Fruns dito. 20 grof
 Sringar. Skrifstafv för 48 Riksd. 34 al-
 nar Sarge de Soy.

E.

2446 $\frac{1}{4}$ lisp. Tagel. 277 alnar Taft. 43334 $\frac{1}{4}$
 lisp. Talg. 2546 Skålp. Tamarinde. 5777 lisp.
 Ten. 1696 Skålp. Terpentin. 15251 Skålp. Car-
 dus. 150 dito riswen Tobak. 380 dito Rna-
 ster dito. 814407 dito Tobacks-blader. Tobaks-
 sauce för 70 Riksd.

Mera en annan gång.

Kundgdresser.

Den 14 Oct. kommer på Stadens Auktions-
 kammar, under up- och afflag, at försäljas, Klå-
 des-fabriqueren Zacharias Fröses, på Wallgatan
 belägna hus och gård; den hogade härtil beha-
 gar förut göra sig widare om bestaffenheten här-
 af underrättad.

Hos Herr Anders Kenloef finnas Virginiiska
 tobaksblader och Holländska tunneband för billige
 pris til köps.

